

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

Руслан Пильнік

« _____ » _____ 2025 р.

Реєстраційний № _____

« _____ » _____ 2025 р.

МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ ЖИВОПИСНОГО НАТЮРМОРТУ
«СХІДНА КАЗКА»

Кваліфікаційна робота студентки
групи ОМ-21

ступінь вищої освіти бакалавр
спеціальності 014.12 Середня
освіта

(Образотворче мистецтво)

Перегудової Поліни Антонівни

Керівник: к., пед., н., доцент

Пильнік Руслан Олексійович

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Перегудова Поліна Антонівна, розумію і підтримую політику криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти криворізького державного педагогічного університету ознайомена. чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ ОСНОВИ НАТЮРМОРТУ	6
1.1. Виникнення та розвиток натюрморту як жанру у мистецтві. Живописний натюрморт.....	6
1.2. Етнічні мотиви в мистецтві натюрморту.....	9
1.3. Східні мотиви в живописі.....	13
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ЖИВОПИСНОГО НАТЮРМОРТУ	19
2.1. Обґрунтування ідеї	18
2.2. Композиційне і кольорове рішення.....	20
2.3. Методичні етапи виконання.....	22
Висновки до розділу 2.....	24
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	28
ДОДАТКИ.....	30
Додаток А.....	30
Додаток Б.....	39

ВСТУП

Актуальність дослідження полягає в тому, що мистецтво натюрморту відіграє важливу роль у розвитку живописних традицій та формуванні естетичного світогляду. Натюрморт не лише відображає матеріальну культуру певного періоду, а й має глибокий філософський зміст, що дозволяє розкрити взаємозв'язок між формою, кольором та світлом у художньому творі. Особливої уваги заслуговує вивчення східних мотивів у натюрморті, зокрема турецьких, які відзначаються декоративністю, символічністю та витонченістю композиційного рішення. У світовому мистецтві натюрморт із східними мотивами є унікальним напрямком, що поєднує європейську реалістичну манеру із традиційними східними орнаментальними елементами.

Сьогодні тема натюрморту з елементами східної традиції привертає увагу дослідників, мистецтвознавців і художників, які прагнуть переосмислити взаємодію культур у глобальному мистецькому контексті. Зокрема, праці таких авторів, як Е. Бойсун, А. Халім, Д. Блум, С. Бейлі та Ч. Лендрі, зосереджуються на дослідженні ісламського мистецтва, орнаментальної спадщини Близького Сходу та їх впливу на сучасні художні практики [28, 26, 25, 22]. В Україні також зростає інтерес до вивчення східної естетики у контексті декоративного живопису, зокрема в дисертаціях і статтях, присвячених порівняльному аналізу стилістичних особливостей європейського та східного живопису.

У сучасному мистецтві ця тема набуває нової актуальності через процеси глобалізації, культурного діалогу та синтезу традицій. Багато художників експериментують із формами натюрморту, впроваджуючи орнаментальні мотиви, східні композиційні принципи та символіку в сучасні візуальні наративи. Цей інтерес сприяє збереженню культурної пам'яті, розвитку інтеркультурної комунікації та пошуку нових форм художнього висловлення, що ґрунтуються на поєднанні традицій та новаторства.

Дослідження виходить за межі простого вивчення техніки живопису натюрморту. У сучасному світі, коли відбувається активна взаємодія культур і стилістичних традицій, особливо важливо досліджувати етнічні мотиви у

мистецтві. Східний натюрморт поєднує в собі символізм, глибокий зміст і художню виразність, що робить його цікавим об'єктом дослідження. Вивчення особливостей композиційного, кольорового та технологічного підходів до створення такого натюрморту сприяє глибшому розумінню східного мистецтва та його впливу на світовий живопис.

Метою дослідження є вивчення теорії та методики виконання живописного натюрморту за східними мотивами.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати виникнення та розвиток натюрморту як жанру у світовому живописі.
2. Вивчити особливості використання етнічних мотивів у живописному натюрморті, його характерні риси та символіку.
3. Обґрунтувати ідею створення живописного натюрморту зі східними мотивами.
4. Розробити композиційне та кольорове рішення роботи та визначити технологічні етапи виконання натюрморту в техніці олійного живопису.
5. Виконати живописний твір «Східна казка» у жанрі натюрморту.

Об'єкт дослідження: натюрморт як жанр живопису.

Предмет дослідження: теоретичні, культурні та методико-технологічні аспекти виконання живописного натюрморту за тематикою арабського сходу.

Методи дослідження: Під час дослідження було застосовано низку методів, зокрема: бібліографічний (опрацювання літературних джерел), теоретичний (аналіз, синтез, порівняння та систематизація досліджуваних матеріалів), художньо-мистецтвознавчий аналіз творів провідних митців.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаної літератури, додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 54 сторінок, основний зміст роботи викладено на 24 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ ОСНОВИ НАТЮРМОРТУ

1.1. Виникнення та розвиток натюрморту як жанру у мистецтві

Натюрморт як жанр образотворчого мистецтва має значний вплив на живопис. Він не лише передає зовнішній вигляд предметів, а й здатний у художній формі відображати ключові аспекти життя, передавати дух епохи та важливі історичні події. Окрім цього, натюрморт відіграє важливу роль у формуванні естетичного смаку, світогляду та художнього сприйняття людини. Важливою його функцією є також те, що він виступає своєрідною творчою майстернею для митців, допомагаючи їм розвивати професійні навички та вдосконалювати техніку виконання. Однією з особливостей натюрморту є можливість його створення в різних умовах освітлення – як при денному світлі в інтер'єрі, так і при штучному освітленні чи на відкритому повітрі.

Натюрморт (від фр. *nature morte* – «мертва натура») – це жанр образотворчого мистецтва, що зображує дари природи (фрукти, квіти, рибу, дичину тощо), а також предмети побуту, такі як столовий посуд, вази та інші речі [2]. Ще в античному живописі можна знайти приклади зображень предметів побуту, що мають риси натюрморту. Проте як самостійний жанр він остаточно сформувався лише в Новий час – насамперед у мистецтві XVII століття в Нідерландах. Саме в цей період натюрморт набуває популярності як повноцінний засіб художнього висловлення, через який митці передають не лише красу предметного світу, а й філософські роздуми про швидкоплинність часу, тлінність життя (т. зв. «ванітас»), щастя та матеріальні цінності.

Значний внесок у розвиток жанру зробили видатні митці різних епох. Наприклад, Ян Давидс де Гем – майстер голландського бароко, який довів натюрморт до технічної й естетичної досконалості. У його роботах, таких як «Натюрморт з фруктами, квітами, кубком і морським крабом» (Рис. А, 1.7), ми бачимо надзвичайно реалістичне зображення предметів, розкішне поєднання фруктів, квітів і коштовностей, що водночас містять глибокий символізм і нагадування про тлінність [5].

Пітер Пауль Рубенс, хоч і відомий переважно монументальним живописом, популяризував розкішну декоративність натюрморту, співпрацюючи з іншими майстрами, зокрема з Яном Брейгелем Старшим. Один із прикладів такої співпраці – «Марія з Немовлям у вінку з квітів» (Рис. А, 1.8), де натюрмортні мотиви – квіти, коштовності, плоди, посуд – підсилюють сюжет і символіку, але не є самостійним жанром. У таких творах натюрмортні деталі часто підкреслюють розкіш, чуттєвість або ідеї тлінності життя [5].

Натюрморти цього періоду вирізнялися високим рівнем реалістичності, детальним опрацюванням елементів, майстерним відтворенням світла й тіні, а також досконалою технікою виконання. Художники часто зображували предмети побуту, фрукти, квіти, посуд, музичні інструменти, формуючи складні композиції з багатою колірною палітрою. У вітчизняному мистецтві натюрморт активно розвивався у творчості таких митців, як Тетяна Яблонська (Рис. А, 1.19), Микола Глущенко (Рис. А, 1.21), Катерина Білокур (Рис. А, 1.20). Їхні роботи вирізняються надзвичайною теплотою, увагою до деталей і відчуттям єдності з природою, відображаючи українську ментальність і національні традиції.

Жанр натюрморту вирізняється своєю унікальною концепцією, оскільки справжнім витвором мистецтва він стає лише тоді, коли художник сприймає предмети, їхню форму, композицію та колірне рішення як єдине цілісне зображення. На відміну від пейзажу чи сюжетної картини, натюрморт надає митцю значно більше свободи в розташуванні об'єктів, дозволяючи змінювати їхнє положення, комбінувати або навіть вилучати деякі елементи, тим самим впливаючи на загальне сприйняття композиції. Основна увага приділяється гармонійному розташуванню елементів у просторі: визначається висота та ширина композиційної групи, глибина різкості, співвідношення розмірів об'єктів, рівень кольорового контрасту, формат і пропорції зображення. Також ретельно опрацьовуються тональні та колірні рішення, щоб досягти оптимальної рівноваги та гармонії в композиції [4].

Натюрморт, як важлива складова мистецтва, сприймається не лише як звичайна зображення натурних об'єктів, але й як спосіб виразити глибокі

філософські та емоційні відчуття автора. Він відображає не лише зовнішню красу предметів, а й запрошує глядача заглибитися у внутрішній світ об'єктів, розглядаючи їх як символи та метафори. Важливо зазначити, що натюрморт може мати різноманітні сюжети та символічне значення, відображаючи відносини між людиною та природою, а також проблеми соціального та культурного характеру. Наприклад, у творах мистецтва можна зустріти натюрморти з відображенням екологічних проблем, втрати природного середовища або відносин між людьми та предметами розкоші. Крім того, натюрморт часто слугує як вправа у композиції та колористиці для художника. Він допомагає майстру вдосконалювати свої навички у створенні гармонійних композицій, виробляти відчуття простору та перспективи, а також ефективно використовувати кольори для досягнення певного настрою чи ефекту. Таким чином, натюрморт є не лише важливою технікою малювання, але й потужним інструментом для вираження ідей, емоцій та філософських концепцій. Вивчення та розуміння цього жанру мистецтва відкриває шлях до глибшого сприйняття світу навколо нас та власних внутрішніх переживань [6, с. 18].

Додавання фруктів та овочів до натюрморту відкриває безмежні можливості для творчості та експериментування з кольорами та формами. Яскраві фрукти, такі як апельсини, яблука, груші чи виноград, можуть стати центральними точками у композиції, додавши їй виразності та енергії. Овочі, такі як помідори, баклажани, морква чи перці, доповнюють палітру кольорів та можуть створювати цікаві контрасти або гармонійні співвідношення. Квіти та рослини, натуральні або у вазі, додають натюрморту атмосфери свіжості та ніжності. Вони можуть бути розташовані як декоративний акцент або стати головним об'єктом зображення, залежно від бажаного ефекту. Їхні витончені кольори та форми створюють атмосферу краси та гармонії, доповнюючи загальний настрій натюрморту. Текстильні матеріали, такі як лляні рушники або шовкові тканини, можуть відтворювати різні текстури та структури, що додає глибини та реалізму до зображення. Вони можуть бути використані як тлі для інших об'єктів, так і як важливий елемент композиції, який доповнює та підкреслює інші предмети. Текстиль може мати важливе значення у створенні атмосфери та настрою

натюрморту, додаючи йому тепла та затишку [7, с. 190]. Крім того, натюрморт може включати предмети мистецтва, такі як картини або скульптури, що додають артистичну складову до композиції. Елементи природи, такі як раковини або гілки, можуть додавати природність та органічність до зображення. Однак однією з найважливіших складових натюрморту є гра світла та тіні. Ефективне використання світла може створити глибину та об'єм у картині, підкреслюючи форму та текстуру об'єктів. Усі ці складові разом створюють унікальну композицію, яка відображає красу та різноманітність світу навколо нас.

Існує кілька видів натюрмортів, які можна класифікувати за різними критеріями. Наприклад, за сюжетом: сюжетно-тематичний, навчальний, навчально-творчий та творчий. Також натюрморти можна розрізняти за кольором (теплий, холодний), освітленістю (пряме, бічне, контражур), місцем розташування (в інтер'єрі, у пейзажі) та часом виконання (короткостроковий – етюд, довготривалий – багатогодинні постановки). Натюрморт може бути самостійним полотном або складовою частиною іншого виду картини, наприклад, жанрової або пейзажної. Важливо враховувати, що натюрморт може також доповнювати пейзаж чи жанрову сцену. Наприклад, натюрморт в інтер'єрі означає розташування предметів в середовищі, де вони взаємодіють з інтер'єром за сюжетним планом. Сюжетно-тематичний натюрморт, у свою чергу, передбачає об'єднання предметів за тематикою чи сюжетом [9].

Таким чином, мистецтво живопису натюрморту відіграє важливу роль не лише у формуванні художніх навичок і розвитку композиційного мислення, а й у передачі глибоких культурних, естетичних і філософських ідей. Як жанр, натюрморт поєднує реалістичне зображення з символізмом, дає змогу митцям експериментувати з формою, кольором і світлом, а глядачам – відкривати нові сенси у, здавалося б, звичних предметах.

1.2. Етнічні мотиви в мистецтві натюрморту

Упродовж століть натюрморт відображав не лише побут і світогляд окремих епох, а й етнічні особливості різних народів. Кожна культура вносила у цей жанр

власну символіку, традиції, колорит і композиційні рішення, що дозволяє простежити багатогранність етнічних мотивів у мистецтві натюрморту.

Етнічні мотиви в натюрморті – це своєрідний вияв національної ідентичності, що знаходить вираження у виборі предметів, орнаментів, матеріалів і символіки, властивих тій чи іншій культурі. Через етнографічні елементи митці демонструють глибокий зв'язок із народними традиціями, побутом та світоглядом свого народу.

У таких натюрмортах часто зображуються предмети декоративно-ужиткового мистецтва, традиційний одяг, вишивка, кераміка, народні музичні інструменти, їжа, фольклорні елементи. Художники, які працюють у цьому напрямі, активно використовують декоративні орнаменти, вишивку, національну кольорову гаму, сакральні або обрядові символи. Таким чином, етнічний натюрморт виконує не лише естетичну, а й пізнавальну функцію, слугуючи своєрідним візуальним архівом етнокультурних особливостей народу [18].

Особливо показовим прикладом художнього осмислення етнічних мотивів у натюрморті є творчість французького постімпресіоніста Поля Гогена, який у своїх композиціях відображав глибокий інтерес до культури народів Океанії. Під час перебування на Таїті художник активно звертався до місцевого колориту, включаючи у композиції характерні елементи: екзотичні фрукти, ритуальні маски, орнаментовані тканини та предмети побуту. Ці натюрморти набували символічного звучання, передаючи не лише декоративну цінність об'єктів, а й етнічну ідентичність та духовний зв'язок з природою. Роботи на кшталт «Натюрморт з манго» (Рис. А, 1.1) або «Таїтянський натюрморт» (Рис. А, 1.2) є прикладами синтезу західного живописного підходу з локальною естетикою, що відображає пошук нових художніх засобів через призму етнокультурного бачення.

Також варто зазначити вагомий внесок вірменського художника Мартіроса Сар'яна у розвиток етнічно забарвленого натюрморту. У його творах національні мотиви виступають не лише як декоративний елемент, а як глибоко осмислений символ приналежності до культури свого народу. У натюрмортах, зокрема «Єреванські квіти» (Рис. А, 1.3) та «Світла гамма» (Рис. А, 1.4), Сар'ян звертається до зображення характерних вірменських плодів, посуду, килимів і традиційного

побуту. Композиції вирізняються яскравою, теплою палітрою, декоративністю і узагальненістю форм, завдяки чому передають не лише матеріальність предметного світу, а й глибокі асоціації з духовністю, природою та культурною спадщиною Вірменії. Його натюрморти стають своєрідним візуальним втіленням національної ідентичності та внутрішньої сили народу.

Завдяки сюжетній насиченості та виразній стилістиці, етнічний мотив часто набуває оповідного характеру, відтворюючи фрагменти народного життя, духовні практики або історичні традиції. Варто зазначити, що етнічний натюрморт в Україні також відображає регіональну специфіку – зокрема, гуцульські, подільські чи слобожанські мотиви, які мають свої особливості у виборі орнаментів, предметів та колористики.

В українському мистецтві етнічний натюрморт набув особливої популярності в другій половині XX століття та продовжує активно розвиватися донині. Визначальними рисами стали використання яскравих, насичених кольорів, символічне наповнення зображених предметів, увага до фактури матеріалів, ручної роботи, а також любов до деталей. Українські митці часто звертаються до образів глечиків, рушників, писанок, хліба, свічок – як символів духовної спадщини нації [9].

Серед митців, які активно зверталися до етнічної тематики в натюрморті, особливе місце посідають українські художники. Однією з найяскравіших представниць українського народного мистецтва, яка глибоко розкрила етнічні мотиви у жанрі натюрморту, була Катерина Білокур — українська художниця-самоучка, чия творчість стала втіленням національної ідентичності та глибокого зв'язку з народною культурою. Її натюрморти вирізняються надзвичайною увагою до деталей, багатством кольорів і символічним наповненням, що відображає духовну спадщину українського народу. У своїх роботах Білокур часто зображала традиційні українські символи: глечики, хліб, овочі та квіти, поєднуючи їх у гармонійні композиції. Наприклад, у картині «Натюрморт з колосками та глечиком» (Рис. А, 1.5) вона майстерно поєднала елементи сільського побуту з декоративними квітами, створюючи образи, що символізують родючість і

добробут. Іншим прикладом є «Натюрморт зі сніданком» (Рис. А, 1.6), де художниця зобразила традиційні українські страви та предмети побуту, передаючи атмосферу домашнього затишку та національних традицій. Творчість Катерини Білокур є яскравим прикладом того, як етнічні мотиви можуть бути втілені в натюрморті, зберігаючи та передаючи національні традиції через мистецтво.

Також варто згадати Марію Примаченко, яка, хоча й здобула широку відомість завдяки своєму наївному живопису та фантастичним звірам, у низці своїх композицій включала елементи традиційної української культури – квіткові мотиви, побутові речі, рушники, характерні для народного побуту [9].

Сучасне українське мистецтво також активно звертається до теми етнічної ідентичності. Серед митців, які розвивають цей напрям, можна виокремити Солодовнікова І. (Рис. А, 1.9), Гордєєва М. (Рис. А, 1.10), Варжак Ю. (Рис. А, 1.11). Вони об'єднані прагненням зберегти й трансформувати етнокультурну спадщину у візуальній формі, поєднуючи національні елементи з сучасними художніми практиками, такими як асамбляж, графіка, живопис чи авторська техніка. Їхні роботи не лише зберігають традиційні образи, а й переосмислюють їх у новому контексті, створюючи простір для діалогу між минулим і сучасністю.

Таким чином, етнічний натюрморт у світовому мистецтві постає як потужний засіб візуального вираження культурної ідентичності, національних традицій та духовної спадщини різних народів. Незалежно від країни походження, митці звертаються до етнічних мотивів, щоб передати зв'язок з історією, побутом і символікою свого народу. Через композиції, наповнені локальними артефактами, кольорами та орнаментами, натюрморт набуває не лише естетичної, а й культурно-документальної цінності. Від класиків, таких як Катерина Білокур, Марія Примаченко, Поль Гоген і Мартірос Сар'ян, до сучасних художників, етнічний натюрморт продовжує розвиватися, зберігаючи свою роль як інструмент культурної комунікації та засіб осмислення національного візуального коду.

1.3. Східні мотиви в живописі

Східна живописна традиція формувалася під потужним впливом глибоких культурних, філософських і релігійних уявлень народів, що населяли простори Близького Сходу, Центральної та Східної Азії, Північної Африки. У цьому багатогранному культурному середовищі зароджувалися та розвивалися самобутні художні школи, які, попри спільну ментальну базу, формувалися на засадах власних естетичних систем. Зокрема, мистецтво Сходу охоплювало арабську, османську, перську, індійську, китайську, японську та інші традиції, кожна з яких виробила свої унікальні художні коди, зумовлені філософськими вченнями, релігійними нормами та особливостями світогляду.

Уявлення про мистецтво Сходу й Заходу не є лише наслідком відмінностей у традиційних естетичних парадигмах або технічних підходах. Вони також формуються в ширшому контексті соціокультурних уявлень про межу між «своїм» і «чужим», що відіграє важливу роль у побудові простору культурної ідентичності. Ці межі не є статичними – вони постійно переосмислюються внаслідок міжкультурних контактів і глобалізаційних процесів. У цьому сенсі, особливе значення має те, як сучасні митці осмислюють традиції іншої культури, зокрема – Сходу, та як вони інтегрують ці уявлення у власний мистецький дискурс [14].

Сучасне китайське мистецтвознавство розглядає інтерес західних митців до східної естетики як багаторівневе явище. Воно є водночас жестом поваги та викликом: наскільки глибоко європейці здатні проникнути в суть східної традиції, не спрощуючи її до декоративного кліше, і яку відповідь на це дає сам китайський художній простір. У цьому контексті варто розглянути творчість Олександра Животкова – українського художника, у живописі якого відчутні орієнтальні мотиви [14].

У китайському мистецькому дискурсі твори Животкова часто позначають як «східні мотиви» або «орієнтальні ремінісценції». Формально вони мають європейську основу, однак при глибшому аналізі помітно впливи даосизму, дзен-буддизму та китайського живопису: категорії тиші, порожнечі, недовомовленості. Це простежується як у матеріальності фактур, так і в абстрактній образності.

Творчість Животкова тяжіє до відкритої, медитативної форми, що ближча до східної концепції мистецтва як процесу, а не завершеного об'єкта [15]. Його живопис можна розглядати як прояв потоку свідомості, де стираються межі між конкретним і абстрактним.

Ще один важливий елемент – стилістика мінімалізму й абстракції, пов'язана з естетикою порожнечі та нефігуративністю. Це зближує твори Животкова з традиціями монохромного живопису тушшю (шуймо хуа) й каліграфії, де лінія має філософське значення (Рис. А, 1.12). Такий підхід дозволяє побачити паралелі між його живописом і сучасним китайським мистецтвом [16].

У ранній період особливо помітні символічні образи, зокрема птаха – універсального знака, що набуває значення посередника між сакральним і буденним (Рис. А, 1.14). Образи подано умовно, з використанням східного принципу відкритого знака, що запрошує до споглядання.

Як зазначає О. Петрова, «стійка знакова система А. Животкова вже двадцять років «кочує» з однієї серії до іншої», а його стиль базується на поєднанні спонтанності та високої живописної культури. Художник перетворює прості матеріали (уламки рам, дерева, тканини) у «духовну субстанцію», що перегукується з філософією плину буття [15].

Гідним прикладом східного мотиву в живописі є Аргаван Хосраві – сучасна ірансько-американська художниця, яка прославилася завдяки своїм глибоко символічним, сюрреалістичним картинами, що поєднують елементи перської мініатюри, західного живопису та особистого досвіду життя між двома культурами.

Символічна насиченість є однією з найхарактерніших ознак живопису Хосраві. Для того, щоб зрозуміти почуття непевності й придушення, вплетені у її картини, не потрібно бути іранцем. Хосраві пояснює, що приховуючи особистість зображених нею жіночих образів, глядач може уявити себе у кожній ситуації, незважаючи на особливості їх культурного походження. У своїх роботах вона нерідко зображує фігуру жінки, ізольовану в замкненому просторі, часто із зав'язаними очима або зв'язаними руками, що виступає прямою алюзією на стан

обмеження — як фізичного, так і духовного. Наприклад, у роботі «Прихована» (Рис. А, 1.16), художниця показує жіночу фігуру, чий погляд екранований тканиною, візуалізуючи цензуру — як державну, так і самоцензуру в традиційно патріархальному суспільстві. Ця візуальна метафора посилюється багатошаровим колористичним рішенням та використанням рельєфних дерев'яних форм, що додають об'єму та тактильності [23].

Аргаван Хосраві майстерно інтегрує східні орнаментальні мотиви з європейськими традиціями живопису, створюючи унікальний стиль, що поєднує багатство перської культури з сучасною європейською естетикою. У її роботах орнаменти не просто слугують декоративним фоном — вони органічно вплетені в композицію, стаючи невід'ємною частиною образу та підкреслюючи глибокий символізм творів. Східні візерунки, як у картинах «Обов'язковий ореол» (Рис. А, 1.17) та «Крихкість миру» (Рис. А, 1.18), передані з точністю і деталізацією, що нагадує традиційну мініатюру, але при цьому Хосраві застосовує західні техніки світлотіні і перспективи, надаючи орнаментам об'єм і фактурність. Ця синтезована манера дозволяє їй не лише візуально збагатити свої полотна, а й створити міст між двома культурами, де східна символіка сприймається через призму сучасного західного мистецтва. Орнаменти в її картинах стають не просто елементами прикраси, а несуть у собі філософські ідеї про красу, духовність і культурну ідентичність, водночас вони живуть у динамічному діалозі з європейськими живописними прийомами, створюючи глибокий і багатошаровий візуальний наратив [23].

Колористика полотен Аргаван Хосраві ретельно продумана: насичені червоні, бірюзові та золоті тони відсилають до перських манускриптів, а форма й простір будуються за законами західного модернізму. Вона поєднує плоску перспективу з ілюзією тривимірності, що підсилює сприйняття і психологічну напругу.

Інтервальна побудова зображень із фрагментами, поділеними на вікна або «вставки», створює ефект наративного монтажу, одночасно показуючи кілька станів або шарів свідомості. У роботах Хосраві помітний вплив сюрреалізму —

фрагментованість тіла, спотворена перспектива, архітектурні абстракції, що нагадують сні або пригнічені спогади.

Декоративні орнаменти, зокрема килимові візерунки та арки, апелюють до візуального коду ісламського мистецтва, але в її картинах вони символізують втрату, екзиль і культурну травму. Таким чином художниця реконструює візуальну пам'ять батьківщини і трансформує її в сучасне феміністичне висловлювання.

Критики вважають творчість Хосрави «внутрішнім діалогом художниці з минулим і майбутнім, із собою і суспільством». Її мистецтво інтимне й політичне, фрагментарне і цілісне, воно відтворює внутрішній світ жінки в умовах постколоніальної і міграційної ідентичності, змушуючи глядача рефлексувати над власним досвідом [24].

Східні мотиви в живописі є проявом глибокого культурного діалогу між традиціями Сходу й Заходу. Вони охоплюють філософські та естетичні уявлення, закладені в даосизмі, буддизмі, ісламі, а також у мистецьких практиках Китаю, Японії, Персії. У творчості українського художника Олександра Животкова східна естетика виявляється через абстрактну образність, мінімалізм, тишу і порожнечу, що тяжіє до медитативного, процесуального мистецтва.

Сучасна ірансько-американська художниця Аргаван Хосрави інтегрує перські орнаменти з західними живописними техніками, створюючи глибоко символічні, феміністичні твори. Її картини передають досвід життя між культурами, транслують теми ізоляції, цензури, внутрішньої боротьби та ідентичності. Обидва митці демонструють, як східна візуальна традиція живе у сучасному мистецтві, зберігаючи глибину та набуваючи нових форм.

Висновки до розділу 1

Аналіз розвитку жанру натюрморту дає змогу глибше усвідомити його значення як складової образотворчого мистецтва та важливого засобу художнього висловлення. Натюрморт пройшов тривалий історичний шлях: від перших зображень предметів у мистецтві давніх цивілізацій до самостійного жанру, який сформувався у XVII столітті в Нідерландах. Саме в цей період натюрморт набуває

особливого філософського наповнення, стає не лише декоративним, а й символічним і глибоко змістовним. Через образи фруктів, квітів, посуду чи тварин художники не просто фіксували матеріальний світ, а й втілювали ідеї тлінності життя, плінності часу, духовних пошуків і сенсу існування.

У творах майстрів доби бароко – таких як Ян Давидс де Гем, Ян Брейгель Старший або Пітер Пауль Рубенс – натюрморт постає як вишукана форма художнього самовираження, що поєднує естетику й алегорію. Цей жанр дозволяє митцю досліджувати гармонію кольору, світлотіні, композиції та фактури. Окрема увага у творах приділяється символіці предметів – кожен об'єкт несе певне значення, а сукупність елементів натюрморту формує цілісне філософське висловлювання. Натюрморт не є випадковим набором предметів – це продумана композиція, яка відображає глибокі думки та переживання митця.

У процесі розвитку мистецтва натюрморт зберігав і примножував свою актуальність. У різних культурних контекстах і художніх школах він отримував нове трактування, збагачувався різними техніками і стилями. У національній художній традиції натюрморт теж посідає гідне місце, зокрема у творчості таких українських митців, як Тетяна Яблонська, Катерина Білокур, Микола Глущенко. У їхніх роботах натюрморт набуває особливої теплоти, образності та ліризму, що відображає ментальність українського народу, зв'язок з природою, глибоку любов до краси повсякденного життя.

Особливістю натюрморту як жанру є його гнучкість і здатність до адаптації в різних умовах і стилях. Він дозволяє художнику експериментувати з формою, кольором, текстурою та простором, формуючи індивідуальне художнє бачення. Зображення фруктів, овочів, квітів, предметів побуту чи мистецтва в натюрморті відкриває широкі можливості для творчої інтерпретації. Завдяки свободі komponування й вибору елементів, натюрморт стає лабораторією художника, де відпрацьовуються навички зображення, перспективи, світлотіні, а також емоційного та філософського наповнення твору.

Окремо варто наголосити на ролі натюрморту у формуванні художнього мислення. Робота з цим жанром допомагає не лише освоїти технічні прийоми, а й

навчитися глибоко бачити та осмислювати предметний світ, виявляти красу у звичних речах, розуміти їхнє символічне значення. Натюрморт – це водночас і навчальний матеріал для художника, і повноцінний самостійний твір, що здатен викликати емоції, роздуми та естетичне задоволення.

Сучасний натюрморт продовжує зберігати зв'язок із класичними традиціями, водночас відкриваючи нові горизонти завдяки технічним засобам, цифровим технологіям та концептуальному мисленню. Його сюжети все більше охоплюють соціальні, екологічні й культурні проблеми сучасності. Таким чином, натюрморт не втрачає актуальності, а навпаки – розширює свої функції та засоби художнього впливу.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що натюрморт як жанр є унікальним за своєю суттю та змістом. Його історичний розвиток, багатство форм і сюжетів, естетична виразність і глибоке символічне навантаження свідчать про його виняткову роль у мистецтві. Вивчення натюрморту сприяє формуванню естетичного смаку, розвитку творчого мислення, розумінню художніх принципів та філософських ідей, закладених у творах мистецтва.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ЖИВОПИСНОГО НАТЮРМОРТУ

2.1. Обґрунтування ідеї

Натюрморт як жанр живопису має багатовікову історію та відіграє важливу роль у формуванні художнього бачення. Він дозволяє митцю досліджувати закони композиції, гармонії кольору, світлотіні, фактури й простору. Крім того, натюрморт є важливим інструментом у художній освіті, сприяючи розвитку спостережливості, технічної майстерності та естетичного смаку. Завдяки символічному наповненню й можливості вільної інтерпретації натюрморт може не лише відображати предметний світ, а й транслювати глибші культурні, філософські й емоційні смисли.

Вибір теми дипломної роботи – «Методика створення живописного натюрмрту «Східна казка» – зумовлений прагненням поєднати художню практику з дослідженням культурного контексту та педагогічного підходу до формування образної мови в живописі. Тема «Східна казка» була обрана не випадково. Східна естетика привертає увагу своєю вишуканою декоративністю, символізмом і глибинною філософією (Рис. Б, 2.3). У творах східного мистецтва навіть побутові предмети набувають особливого сенсу, перетворюючись на носії духовного змісту. Саме це прагнули передати у своїй живописній композиції (Рис. Б, 2.1).

Натюрморт побудований на принципі культурного та часового поєднання елементів, що відображають різні історичні й культурні контексти. Візерунки на металевих предметах мають чітко виражений східний характер, що характерно для традицій килимарства та ремісничих технік Сходу (Рис. Б, 2.7). Такі орнаменти не лише виконують декоративну функцію, а й виступають носіями культурних смислів, що дозволяє поглибити символічний зміст композиції.

Значущим елементом композиції є пара ламп, що належать до різних епох – старовинна лампа та сучасна. Водночас лише старовинна лампа світиться, тоді як сучасна залишається вимкненою, що надає сцені алегоричного звучання. Цей контраст може бути інтерпретований як роздуми про зв'язок минулого й

теперішнього, де мудрість і «світло» предків продовжують освітлювати наш шлях, тоді як сучасність, попри технічний прогрес, часто позбавлена внутрішнього сяйва. Їх спільне використання створює візуальний і семантичний діалог між поколіннями, підкреслюючи ідею спадкоємності традицій і водночас неминучих змін у технічному та естетичному вимірі.

Додатково композиція включає пару тарілок і пару келихів, що є символами людського побуту та соціальних ритуалів. Ці предмети підкреслюють, що натюрморт не є виключно постановочним твором, а має ознаки фрагмента реального життя, де предмети вживаються як елементи повсякденності. Такий підхід наближає композицію до концепції життєвого простору, де присутність парних об'єктів символізує взаємозв'язок і гармонію між людьми.

Фрукти, представлені в композиції (два гранати, лимон, диня й долька дині), несуть не лише декоративне, а й глибоко символічне навантаження. Гранат – традиційний символ родючості, єдності та внутрішнього багатства – зображений як у цілісному, так і в розламаному стані. Розламаний гранат, що лежить на візерунчастому килимі на передньому плані, нагадує про крихкість життя й водночас про глибину, яку не видно зовні. Цей образ відкритої сутності підкреслює ідею розкриття внутрішнього світу. Лимон, як образ контрасту між зовнішньою свіжістю й внутрішньою гіркуватістю, додає композиції емоційного напруження (Рис. Б, 2.8). Диня та її долька, натомість, символізують чуттєвість, насолоду та повноту життя, особливо у поєднанні з екзотичним звучанням східної тематики.

Прямокутний піднос, на якому лежать фрукти та ніж, створює враження священного простору – своєрідного віттаря, на якому предмети набувають сакрального звучання. Ніж тут виступає як межа або вибір – між цілісністю й розділенням, між формою й сутністю.

Смарагдова шкатулка, на якій стоїть пара бокалів, є натяком на скарби пам'яті або внутрішні духовні цінності, які зберігаються в людині. Смарагдовий колір – колір оновлення, мудрості та гармонії – посилює асоціацію з вічними цінностями.

Фонова частина композиції – дві тарілки різного розміру та великий чорний кувшин із золотавим візерунком, що частково закриває цілу диню, – формує образ загадковості та глибини. Чорний кувшин символізує пам'ять, минуле або несказане. Золотий візерунок на ньому – спроба прикрасити, осмислити темряву, яка, однак, не зникає. Прихована диня, що визирає з-за кувшина, натякає на потенціал, що ще не розкритий – образ майбутнього або нерозкритого сенсу (Рис. Б, 2.2.)

Таким чином, композиція «Східна казка» не лише виконує художню функцію, а й демонструє можливості використання натюрморту як навчального інструменту, що дозволяє формувати в учнів навички роботи з темою, композицією та культурним підтекстом. Такий підхід сприяє вихованню не лише художньої техніки, а й глибшого розуміння образотворчого мистецтва як мови культурного висловлення.

2.2. Композиційне і кольорове рішення

У процесі створення композиції розглядалися різні варіанти форматного рішення – від класичних вертикальних і квадратних до нестандартних (Рис. Б, 2.9 – 2.16). Кожен з них мав потенціал для певного емоційного або символічного акценту, проте жоден не передавав тієї атмосфери, яку я прагнула втілити у своїй роботі. Після численних ескізних пошуків я зупинилася саме на горизонтальному витягнутому форматі – рішенні, яке виявилось найорганічнішим і найбільш відповідним до задуму (Додаток Б, рис. 2.8).

Варто зазначити, що натюрморт у цій роботі є вигаданим – він не відтворює реальну натуру, а створений на основі поєднання окремих образів. У пошуках відповідних форм і предметів ми шукали фотографії, схожі на вигадані мною об'єкти, а потім у програмі Adobe Photoshop склали з них приблизну композицію – своєрідну колажну склейку. Цей прийом дозволив поєднати різноманітні за формою та фактурою предмети у єдину цілісність, надавши свободу в побудові композиції (Рис. Б, 2.17).

Витягнутий (панорамний) формат у живописі відкриває перед художником особливі можливості для композиційного розгортання простору та наративу. Його специфіка полягає в здатності створювати ефект безперервного спостереження – ніби глядач не просто дивиться на зображення, а перебуває в ньому, охоплюючи події або предмети поглядом, що «ковзає» вздовж полотна [19].

У контексті живописного натюрморту витягнутий формат працює як своєрідна панорама людського життя, де окремі предмети, символи, фактури й кольорові акценти постають не лише як естетичні об'єкти, а як фрагменти побуту, емоцій, культурної пам'яті. Такий підхід дозволяє глядачеві не просто зчитувати інформацію з картини, а відчутти, що за межами цього фрагмента існує щось більше – продовження історії, яка виходить за рамки полотна [11].

Крім пошуку форматного рішення, значну увагу було приділено організації композиційного простору. Предмети на площині були розташовані з урахуванням принципу рівноваги між статикою і динамікою: деякі елементи залишаються умовно «зосередженими», інші – ведуть погляд глядача по горизонталі, підсилюючи ефект панорамності. Композиція має статичний характер: об'єкти врівноважено розташовані на площині, створюючи відчуття спокою та зосередженості. Великі предмети розміщені на задньому плані, і саме вони формують композиційний каркас. Їх форми досить різноманітні – від обтічних і м'яких до обрубуваних і масивних, що додає візуального інтересу й урізноманітнює структуру зображення. Незважаючи на відсутність динаміки, завдяки ретельно продуманому розміщенню предметів, композиція зберігає цілісність і внутрішню логіку. Завдяки чергуванню великих і дрібних форм, світлих і темних плям, у композиції вибудовується візуальний ритм, що задає темп сприйняття та дозволяє уникнути монотонності. «Паузи» у вигляді порожніх або спокійних зон дають змогу глядачеві 'перепочити' й сфокусувати увагу на головному

Також у роботі дотримано принципу золотієї середини та правила третин, що допомогло уникнути симетричності та надмірної статичності. Головні акценти

розміщені не в центрі, а злегка зміщені, що додає композиції динаміки та природності [12].

Щодо кольорового рішення, то воно також пройшло низку пошуків. На початкових етапах я зверталася до більш класичних, стриманих колористичних варіантів – із природними, реалістичними співвідношеннями кольорів без надмірного насичення (Рис. Б, 2.19). Водночас я експериментувала з різними типами освітлення – від холодного до теплого, досліджуючи, як це впливає на загальний настрій сцени (Рис. Б, 2.18). У процесі ескізних робіт були спроби застосувати яскраві насичені кольори, які в поєднанні з плямовим підходом до зображення створювали майже декоративний ефект. При цьому самі форми об'єктів залишалися звичними, реалістичними – декоративності набувала лише колористична інтерпретація. У підсумку найбільш вдалим виявився варіант з теплим помаранчевим освітленням, що надає композиції відчуття затишку й камерності, у поєднанні з дещо перебільшеними холодними синіми тінями, які утворюють яскравий кольоровий контраст і посилюють глибину простору (Рис. Б, 2.21).

2.3. Методичні етапи виконання

Робота над створенням оригіналу дипломної роботи розпочалася з підготовчого етапу – виконання ескізів та тонального картону (Рис. Б, 2.22). Саме ці дії дозволяють закласти міцний фундамент для подальшої роботи над живописом. Першочергове завдання – осмислення композиційного рішення, з урахуванням формату аркуша, розміщення об'єктів, їхніх пропорцій і ритмічного співвідношення мас. Ескізи виконувалися у кількох варіантах, що дало змогу вільно оперувати розміщенням предметів і досягти виразного балансування композиції [20].

Тональний картон було створено в розмірі оригіналу, з використанням вугілля та білої пастелі на крафтовому папері. Така техніка дозволила глибше пропрацювати світлотіньові відношення, окреслити характерні форми й просторову глибину майбутньої композиції. Крафтовий папір, завдяки своєму

тепловатому тону, створив природне середовище для гармонійної побудови тіней і світел, що в подальшому стало основою для колористичних рішень у живописі (Рис. Б, 2.23).

Побудова та первинне композиційне рішення виконувалися простим олівцем. Особливу увагу було приділено ритму композиційних мас та їхній взаємодії в межах формату, що дало змогу ще на стадії ескізу виявити потенційні конфлікти або дисбаланси в побудові простору. Зокрема, враховувалося домінування окремих форм, напрямки погляду глядача, логіка світлового потоку та розміщення головних і другорядних об'єктів. Таке попереднє опрацювання дозволяє уникнути зайвих виправлень на стадії живопису та сприяє цілісності авторського задуму.

Наступним етапом стала підготовка основи для живописного виконання. Для цього було використано полотно на підрамнику, заґрунтоване світлим акриловим ґрунтом, який забезпечив рівномірну та щільну поверхню, оптимальну для роботи олійними фарбами. Світлий тон ґрунту сприяв збереженню яскравості та чистоти кольору, полегшуючи розробку як світлих, так і темних ділянок.

Після завершення підготовки основи, композицію частково було переведено з картону на полотно. Для цього використовувалися традиційні методи – копіювання через сітку або нанесення основних ліній з використанням вугільного або пастельного перенесення. Це дозволило зберегти точність композиційного розташування предметів, а також уникнути перекручень масштабу чи перспективи (Рис. Б, 2.24).

Робота над живописною частиною виконувалась поетапно: спершу загальна підмальовка – в заглушених тонах, із метою окреслення загального колориту, основних мас світла та тіні (Рис. Б, 2.25). Далі – поступове нанесення кольору у кілька шарів, з урахуванням особливостей кожного матеріалу. Металеві предмети вимагали ретельного моделювання відблисків і рефлексів, скло – тонкої передачі прозорості, а фрукти – живого кольору та текстури (Рис. Б, 2.26).

Окрему складність становила передача предметів з різними фактурами: шовку, кераміки, металу, скла, що потребувало володіння широким технічним арсеналом – від тонких лисувань до пастозних мазків. Важливою частиною роботи

стала гармонізація колориту, підбір теплих і холодних тонів у взаємодії, балансування насичених кольорових плям (Рис. Б, 2.27)

Загалом, системний підхід до підготовчих етапів – від розробки ескізів до виконання тонального картону та створення живописної основи – забезпечив послідовність реалізації авторського задуму та дозволив досягти технічної і художньої цілісності у дипломному проєкті.

Висновки до розділу 2

У другому розділі дипломної роботи розглянуто основні етапи створення живописної композиції натюрморту «Східна казка» – від ідеї та образної концепції до підбору формату й опрацювання кольорового вирішення. Вся робота базувалася на глибокому розумінні того, що натюрморт – це не лише візуальне відтворення предметного світу, але й спосіб осмислення культури, символіки та емоційного стану митця. Під час реалізації цього завдання було враховано як традиції живописного жанру, так і особисте прагнення до художнього висловлення, що дозволило створити композицію, наповнену змістом, ритмом, внутрішнім діалогом між формою та змістом.

Обґрунтування ідеї натюрморту «Східна казка» стало не лише основою для вибору предметного ряду, а й визначальним чинником в емоційному й семантичному наповненні твору. Звернення до східної естетики було зумовлене прагненням занурити глядача в атмосферу символізму, філософської глибини й вишуканої декоративності. Предмети, відібрані для композиції, мають не тільки естетичну, але й культурну вагу: орнаментальні візерунки, антикварні лампи, парні келихи й фрукти несуть у собі алегорії часу, традиції, людських стосунків, пам'яті та глибинного внутрішнього світу.

Особливу увагу приділено організації композиції – від добору формату до розміщення елементів на площині. Панорамний витягнутий формат дав змогу створити ефект горизонтального перегляду, що підсилює враження розгортання подій у просторі. Цей формат виявився особливо ефективним у контексті «Східної казки», адже дозволив не лише показати розмаїття предметного світу, а й

підкреслити його наративність – можливість кожному предмету «розповідати» свою історію, доповнювати загальну атмосферу ідейної напруги та естетичної завершеності.

У процесі розробки композиції використовувалися як традиційні засоби образотворення, так і сучасні цифрові інструменти, зокрема програмне моделювання за допомогою Adobe Photoshop. Такий синтез дав можливість експериментувати з розміщенням об'єктів, їх кольоровими співвідношеннями й світлотіньовими акцентами ще до початку безпосередньої роботи з полотном. Це значно підвищило ефективність ескізного етапу й дозволило досягти гармонійного поєднання уявного задуму з візуальним втіленням.

Важливим досягненням цієї роботи стало і символічне навантаження композиції. Застосування предметів із глибокими культурними й емоційними конотаціями – як-от гранат, смарагдова шкатулка, старовинна лампа – дало змогу перейти від простого зображення до філософської рефлексії. Натюрморт у цьому контексті перестає бути просто жанром, а стає формою візуального есе, де кожна деталь розкриває особливу думку або настрій. Цей підхід до побудови живописного образу сприяє розвитку здатності глядача до глибшого сприйняття мистецтва, до вчитування в деталі, до інтерпретації символіки – навичок, які надзвичайно важливі в сучасному культурному середовищі.

Розроблена методика створення натюрморту має також педагогічну цінність. Вона може бути застосована в художньо-освітньому процесі як приклад інтегрованого підходу до викладання образотворчого мистецтва. Поєднання технічних навичок (композиції, роботи з кольором, тональності й фактури) із формуванням уявлення про культурний контекст і символіку відкриває нові можливості у формуванні в учнів образного мислення та естетичної чутливості.

Отже, натюрморт «Східна казка» – це результат комплексної творчої роботи, що поєднує в собі знання з історії мистецтва, композиції, колористики, символіки й цифрового моделювання. Він є прикладом того, як за допомогою візуальних засобів можна передати глибокі філософські й культурні ідеї, водночас не втрачаючи художньої виразності. Практична реалізація такого твору демонструє,

що натюрморт і надалі залишається актуальним жанром, здатним реагувати на виклики часу, адаптуватися до нових умов і служити як засобом самовираження, так і важливим навчальним інструментом.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження було всебічно проаналізовано теоретичні основи та методичні підходи до виконання живописного натюрморту зі східними мотивами. Це дало змогу не лише поглибити розуміння особливостей жанру натюрморту, а й розглянути специфіку використання етнічних орнаментальних і символічних елементів у живописі. На основі отриманих знань було створено авторський живописний твір, який поєднує традиції класичного натюрморту із яскравими особливостями східної культури.

Історичний аналіз жанру натюрморту показав, що цей напрямок живопису має давнє коріння і значний розвиток у різних культурах світу. Якщо на початкових етапах він виступав як просте зображення предметів, то з часом став формою глибокого художнього вираження, що відображає філософські та символічні ідеї. Особливо важливою стала роль натюрморту у XVII столітті, коли художники почали використовувати його для передачі світоглядних концепцій і художньої рефлексії. Це дало змогу розглядати натюрморт не лише як жанр, а як окремий вид мистецтва із власною символікою і стилістикою.

Вивчення особливостей східних мотивів у живописі допомогло усвідомити багатогранність і глибину цієї культурної традиції. Орнаментальні та декоративні елементи, характерні для Сходу, несуть у собі духовний зміст, що втілюється через кольорову гаму, ритмічні повтори та стилізовані образи. Їх використання у композиції натюрморту дозволяє створити гармонійний, візуально привабливий і змістовно насичений твір, який збагачує традиційний жанр новими культурними сенсами.

Особлива увага у дослідженні була приділена розробці композиційного рішення живописного твору. Використання панорамного формату сприяло створенню просторової глибини і динаміки, а також дозволило поєднати різноманітні предмети у єдину органічну цілісність. Кольорова палітра твору була підібрана з урахуванням характерних відтінків східного орнаменту – насичені теплі кольори та контрасти відтінків допомогли підкреслити декоративність і

символічність зображених елементів. Значну роль у роботі відіграло також світлотіньове моделювання, що надало предметам об'ємність і реалістичність.

Практична реалізація проекту живописного натюрморту «Східна казка» стала підтвердженням ефективності обраної методики. Твір, виконаний у техніці олійного живопису, відзначається високою художньою виразністю і вдало передає атмосферу та емоційний настрій, властиві східній культурі. Композиція твору несе як естетичну, так і символічну функцію, що сприяє глибшому сприйняттю твору глядачем і підвищує його культурну цінність.

Таким чином, проведене дослідження засвідчило, що комплексний підхід до вивчення і створення натюрморту, який включає історичний, теоретичний та практичний аспекти, є ключовим для досягнення високої якості художнього результату. Впровадження етнічних мотивів у традиційний жанр не тільки розширює художню мову митця, але й створює можливість глибокого культурного діалогу між минулим і сучасністю. Це робить живопис більш багатограним і привабливим для сучасного глядача, що цінує як художню майстерність, так і культурне багатство твору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балтазюк І. Інтерпретація символу «хрест» у творчості київських митців. *Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології*. Київ: Національна академія мистецтв України, Зеленогурський університет (Польща), 2020. — С. 15–30.
2. Балтазюк І. Символи-домінанти етносу у творчості київських митців. *Українська академія мистецтв*. Київ, 2022. №32. — С. 50–65.
3. Білецький П. *Скарби не тліні. Українське мистецтво у світовому художньому процесі*. Київ: Мистецтво, 1974. 190 с.
4. Бойко Ю., Бойко Г. *Понятійно-термінологічний словник з культурології та художньої літератури*. Київ, 2012. 162 с.
5. Бутник-Сіверський Б. *Українське народне мистецтво. Живопис*. Київ: Мистецтво, 1967. 145 с.
6. Го Цзіньюань, Тесленко І. Переосмислення тибетської образотворчої традиції в серії Олександра Животкова «До питання про непальські тханки». *Ukrainian Art Discourse*. 2024. №5. — С. 10–25.
7. Дюпеті М. *Сальвадор Далі. Творчість / Великі художники. Їх життя, натхнення і творчість*. Київ: Іглмосс Юкрейн, 2005. №105. 32 с.
8. Євтих С. *Живопис натюрморту*. Харків: Методичні вказівки до практичних занять, 2003. 18 с.
9. Зайцева В. *Практика композиції: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти*. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. С. 45–52, 73–78.
10. Зорко А. Натюрморт у класичному живописі та академічній художній освіті. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*. Київ, 2011. Вип. 25. С. 36–43.
11. Йоганнес І. *Елементи образотворчого мистецтва: Навчальне видання щоденника*. Переклад з німецької: Ярослава І. Київ: ArtHuss, 2023. 168 с.
12. Кириченко М. *Основи образотворчої грамоти: навч. посібник для студентів ВНЗ*. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Вища школа, 2002. 190 с.

- 13.Мелентьєва Н.І. Сучасні підходи до викладання натюрморту в мистецькій школі. *Педагогіка мистецтва*. 2020. №2. — С. 40–48.
- 14.Панксенов П. *Животис, форма, колір, зображення*. Київ: Видавничий центр Академія, 2008. 228 с.
- 15.Петрова О. Білі вікна, чорні дороги: Протозародження у творчості Олександра Животкова. *МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія*. Київ, 2013. №9. С. 169–175.
- 16.Роготченко О. *Мистецтвознавство: роздуми і життя*. Київ: Фенікс, 2018. 788 с.
- 17.Топап Р.А. *Натюрморт як жанр образотворчого мистецтва*. Київ: Художник, 2001. 311 с.
- 18.Харлан О. Натюрморт у живописі й літературі: особливості часопростору. *Studia Polsko-Ukraińskie*. Варшава, 2017. Том 4. С. 117–131.
- 19.Щербина В.Г. *Ідейний задум в композиції: етапи творчого процесу: Методичні рекомендації для студентів художньо-графічного відділення факультету мистецтв*. Кривий Ріг: Октан-принт, 2007. 61 с.
- 20.Щербина В.Г. *Ідейний задум в композиції: етапи творчого процесу: Методичні рекомендації для студентів художньо-графічного відділення факультету мистецтв*. Кривий Ріг: Октан-принт, 2008. 234 с.
- 21.Янсон Х.В. *Основи історії мистецтв*. Київ: АОЗТ ІКАР, 1996. 622 с.
- 22.Burckhardt, Titus. *Art of Islam: Language and Meaning*. London: World Wisdom, 2009. 248 p.
23. Currier Museum of Art URL: <https://currier.org/exhibition/arghavan-khosravi/> (дата звернення: 26.05.2025)
24. Global voices URL: <https://uk.globalvoices.org/2022/05/31/6576/> (дата звернення: 26.05.2025)
- 25.Grabar, Oleg. *The Art and Architecture of Islam 650–1250*. New Haven: Yale University Press, 1992. 340 p.
- 26.Kailash Energy. *The Role of Oriental Aesthetics in Fostering Cross-Cultural Understanding*.

27. Newport art museum URL: <https://newportartmuseum.org/exhibitions/arghavan-khosravi/> (дата звернення: 26.05.2025)
28. Thompson, Robert. The Arts of the Ottoman Empire. New York: Harper & Row, 1973. 250 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

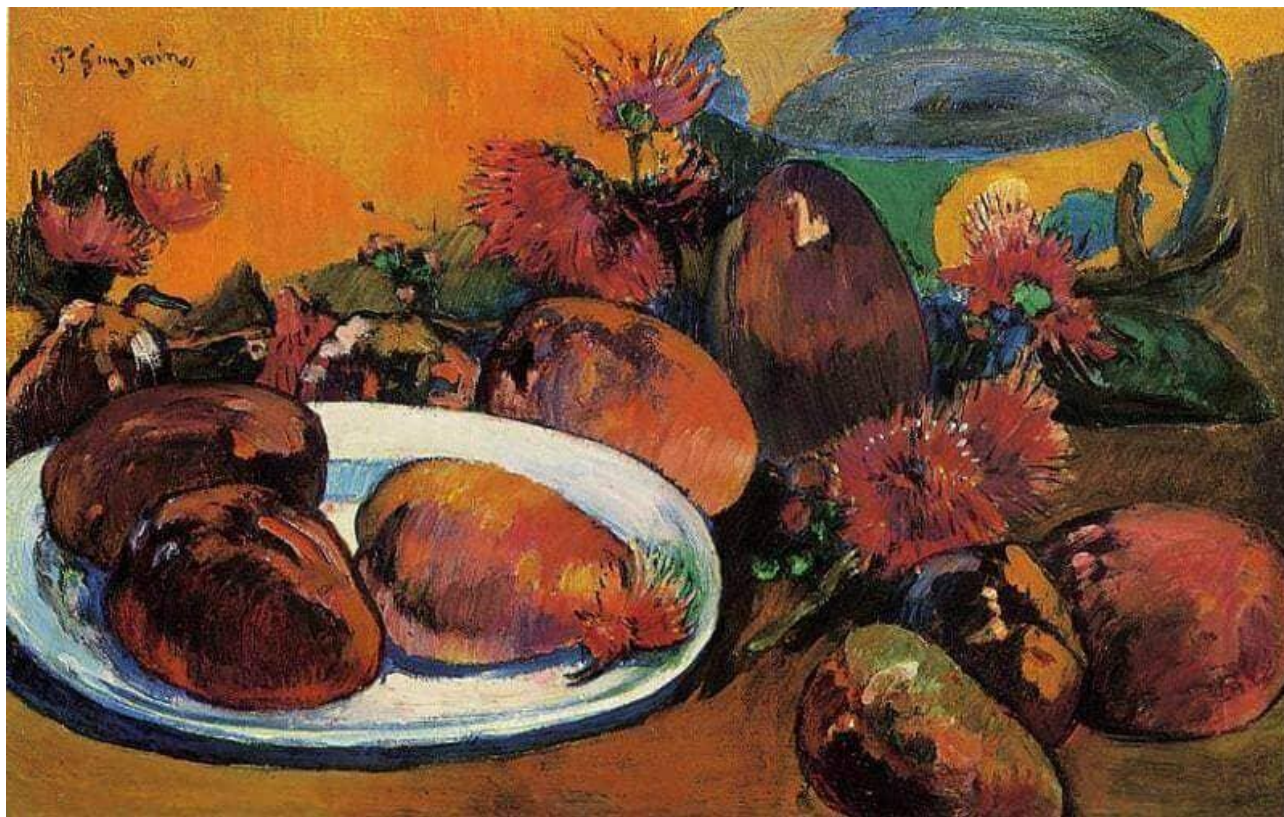

Рис. 1.1, Поль Гоген «Натюрморт з манго» 1893 р.

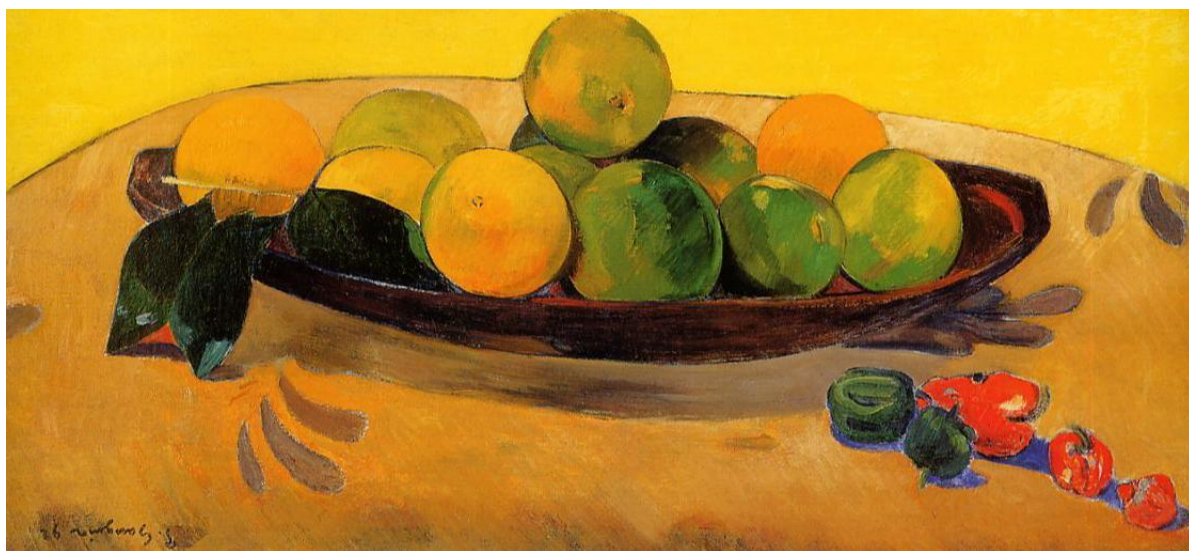

Рис. 1.2, Поль Гоген «Натюрморт з таїтянськими апельсинами» 1892 р.

Рис. 1.3, Мартірос Сар'ян «Єреванські квіти» 1957 р.

Рис. 1.4, Мартірос Сар'ян «Світла гамма» 1913 р.

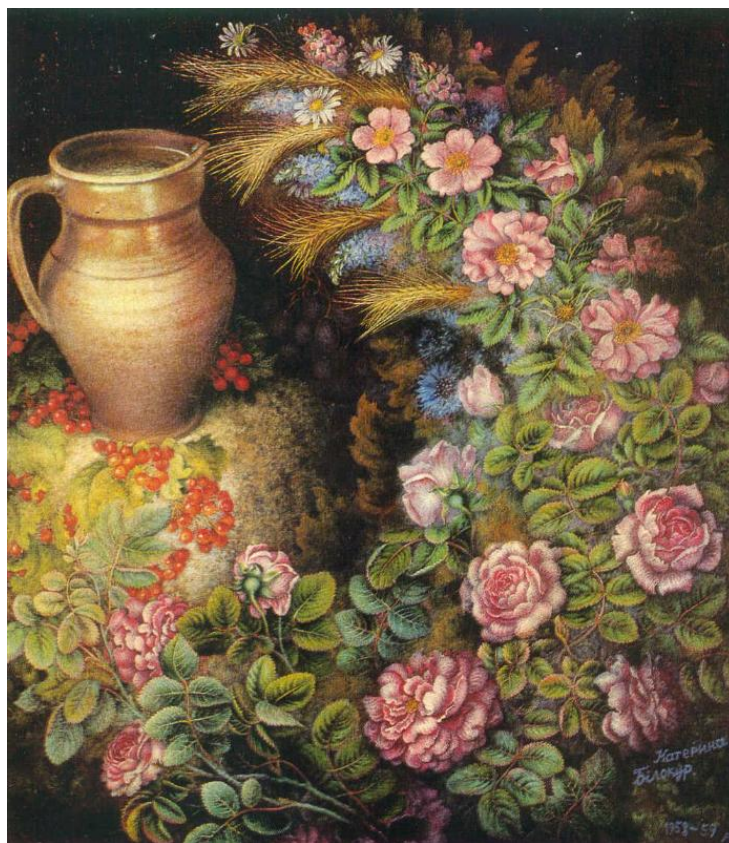

Рис. 1.5, Катерина Білокур «Натюрморт з колосками та глечиком» 1958-1959 р.

Рис. 1.6, Катерина Білокур «Натюрморт зі сніданком» 1950 р.

Рис. 1.7, Ян Давидсз де Гем «Натюрморт з фруктами, квітами, кубком і морським крабом» 1666 р.

Рис. 1.8, Ян Давидсз де Гем та Ян Брейгел «Марія з Немовлям у вінку з квітів» 1617–1618 р.

Рис. 1.9, Ігор Солодовніков «Натюрморт» 2013 р.

Рис. 1.10, Гордєєва Марія «Сокира» 2023 р.

Рис. 1.11, Варжак Ю. «Гарбузове свято» 2025 р.

Рис. 1.12, Ніколаєвський О. «Соняхи» 2025 р.

Рис. 1.13, Животков О. «Цитати. Образи» 1987–1997–2000 р.

Рис. 1.14, Животков О.
«Тиманівка. Вечір» 1987 р.

Рис. 1.15, Животков О.
«Голуби» 1994 р.

Рис. 1.16, Аргаван Хосраві «Прихована» 2022 р.

Рис. 1.17, Аргаван Хосраві «Крихкість миру» 2019 р.

Рис. 1.18, Аргаван Хосраві «Обов'язковий ореол» 2019 р.

Рис. 1.19, Яблонська Т. «Осінні листки» 2004 р.

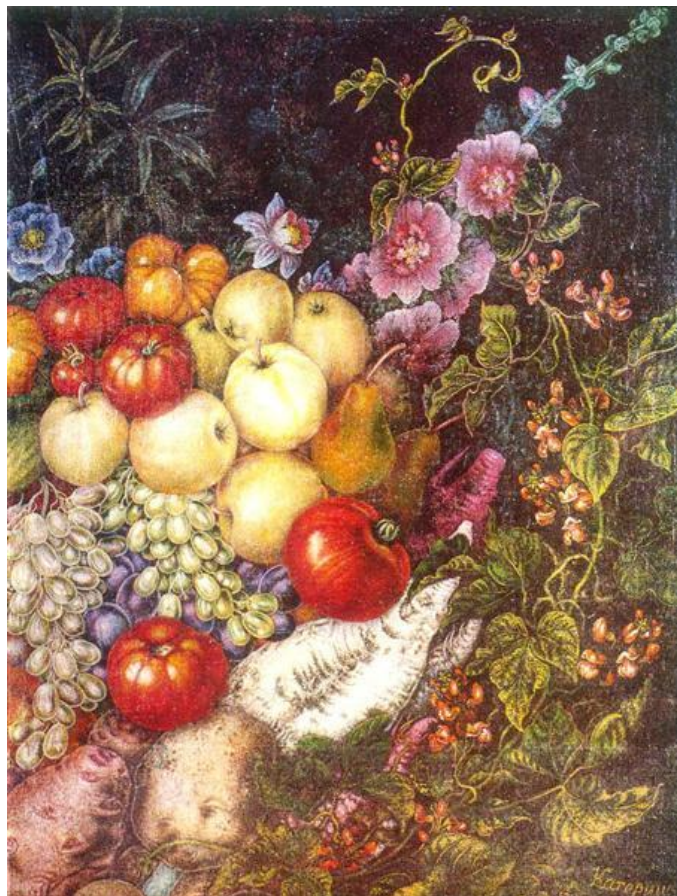

Рис. 1.20, Білокур К. «Привіт урожаю» 1946 р.

Рис. 1.21, Глущенко М. «Квіти в старій вазі» 1965 р.

Рис. 2.1, Етюд з гранатом

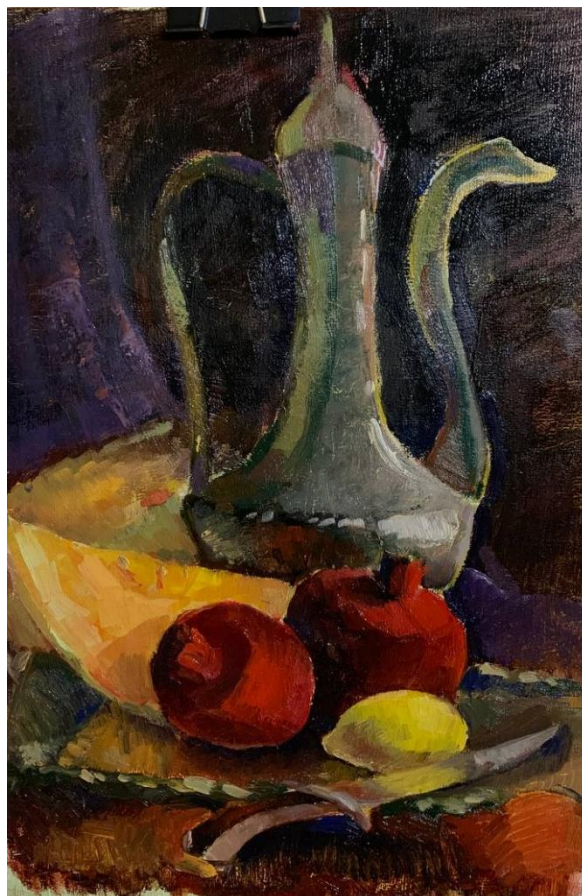

Рис. 2.2, Фрагмент натюрморту

Рис. 2.3, Декоративний етюд

Рис. 2.4, Натюрморт з хурмою

Рис. 2.5, Етюд з металевим чайником

Рис. 2.6, Етюд з гранатами і графіном

Рис. 2.7, Етюд килима

Рис. 2.8, Етюд Лимона і кинджала

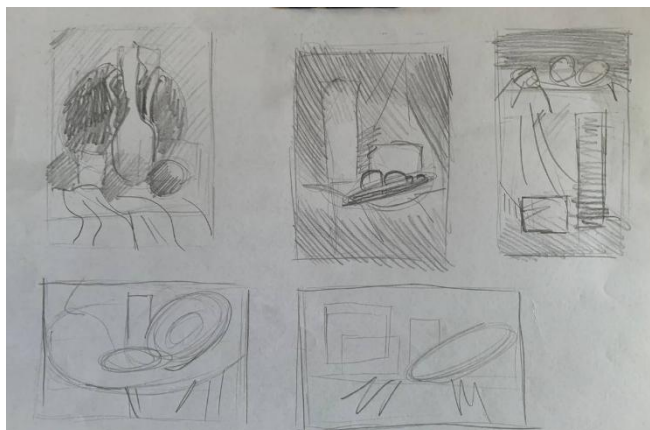

Рис. 2.9, Пошуки композиції №1

Рис. 2.10, Пошуки композиції №2

Рис. 2.11, Тоновий пошук №1

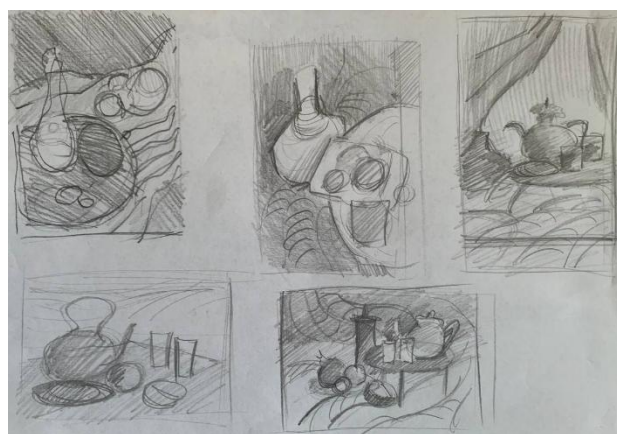

Рис. 2.12, Тоновий пошук №2

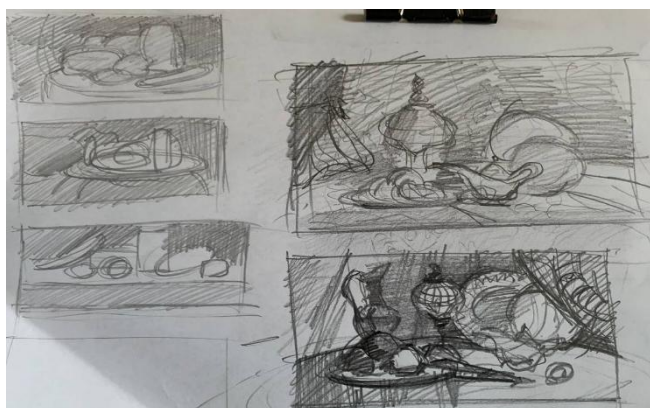

Рис. 2.13, Замальовки з предметами

Рис. 2.14, Пошук предметів

Рис. 2.15, Вертикальний варіант роботи

Рис. 2.16, Горизонтальний варіант роботи

Рис. 2.17, Цифровая склейка

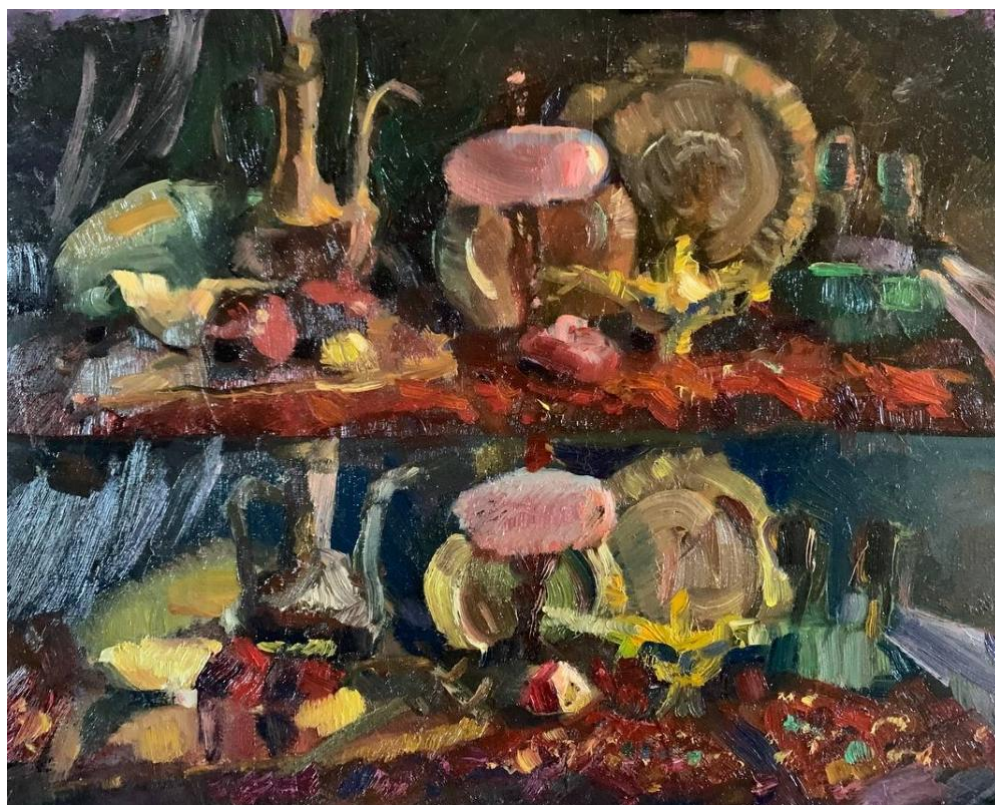

Рис. 2.18, Кольоровый пошук №1

Рис. 2.19, Кольоровый пошук №2

Рис. 2.20, Кольоровый пошук №3

Рис. 2.21, Форескіз

Рис. 2.22, Розробка картону

Рис. 2.23, Тональне рішення картону

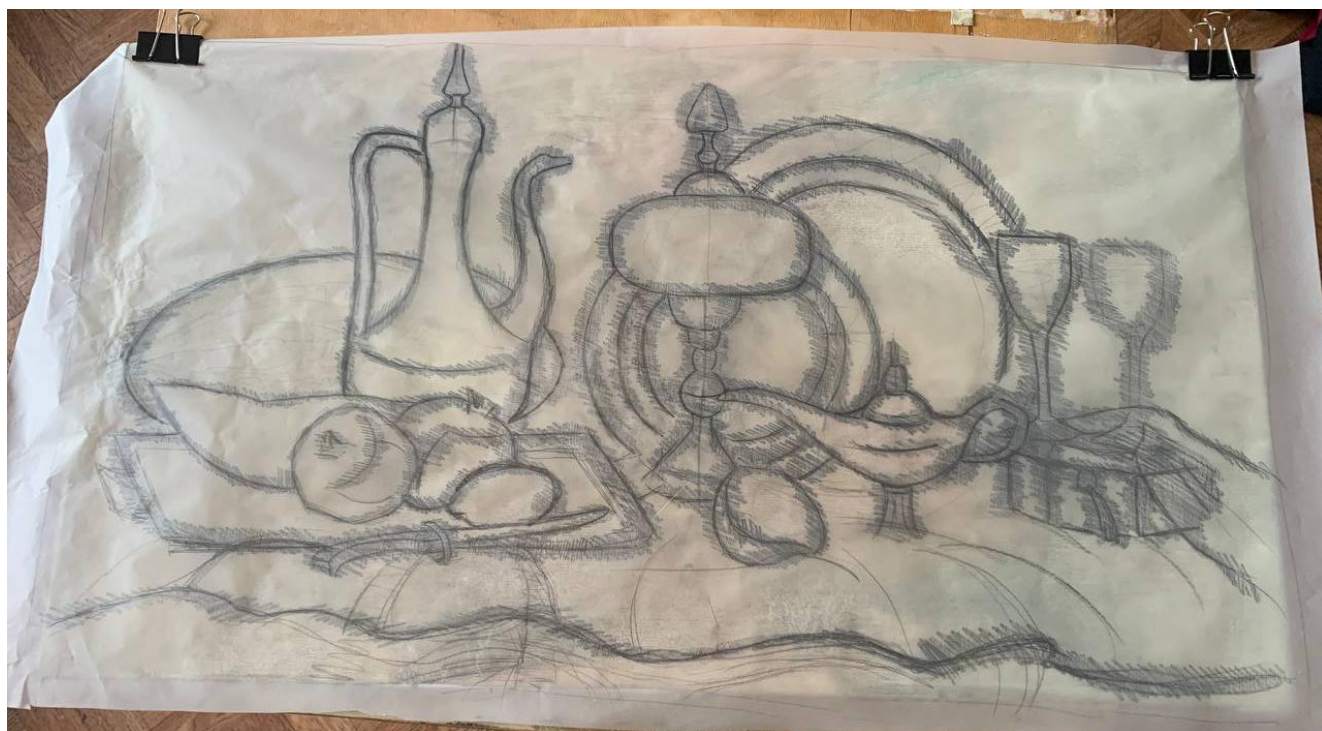

Рис. 2.24, Переведення картону на холст

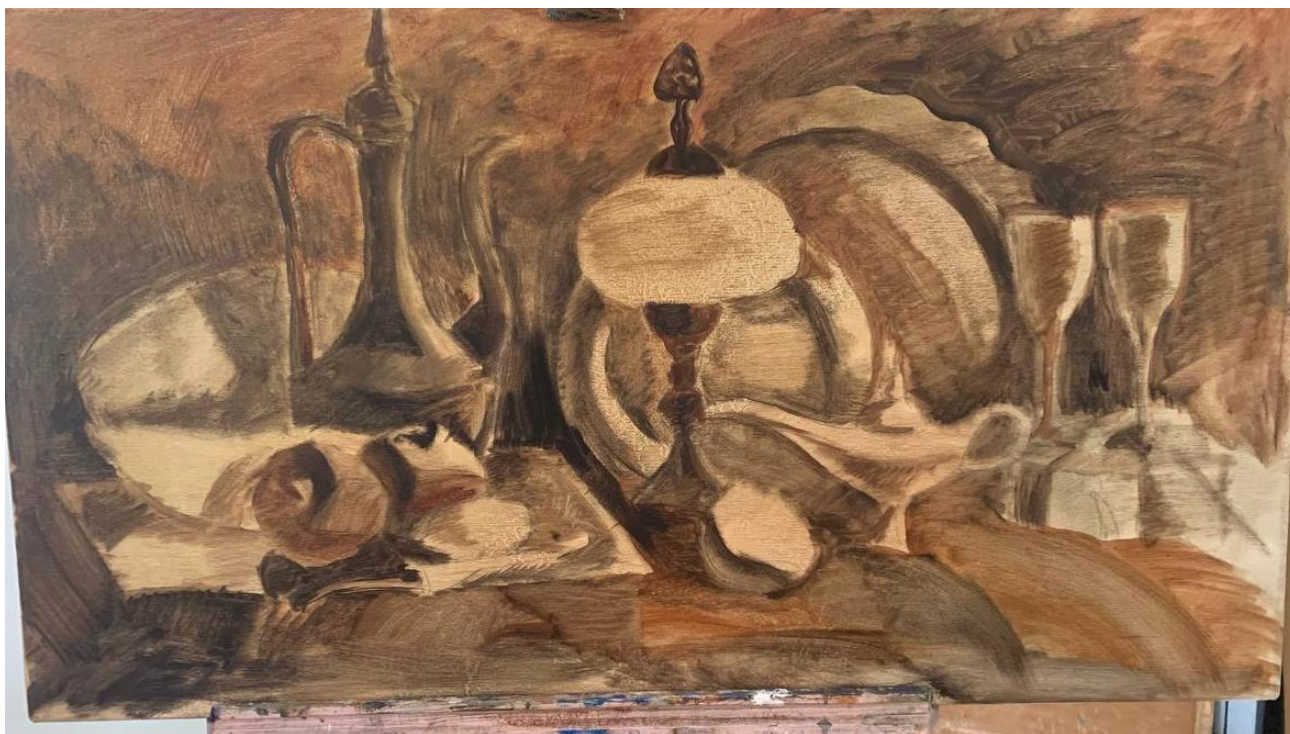

Рис. 2.25, Підмальовок

Рис. 2.26, Підмальовок в кольорі

Рис. 2.27, Оригінал роботи «Східна казка»